

ИДЕНТИФИЦИРАНИ ПРОБЛЕМИ ОТ БЕНЕФИЦИЕНТИТЕ ПРИ УСВОЯВАНЕ НА СРЕДСТВАТА ОТ ЕС, СВЪРЗАНИ С ПРОВЕРКИ И ОДИТИ

Добрин Иванов

Изпълнителен директор на АИКБ

Всички въпроси, свързани с усвояването на средствата от ЕС, включително одита, са важни за българския бизнес. В хода на подготовката на настоящия материал беше направено едно анкетно проучване сред членовете на Асоциацията на индустриалния капитал, която е национално представена работодателска организация. В нея членуват над 6600 български предприятия от всички сектори на икономиката. Съответно много голяма част от тях участва в изпълнението на проекти, финансирани със средства от ЕС. В анкетата бяха поставени въпроси относно проблемите, които бенефициентите са срещали при усвояването на средствата и в частност проблеми, свързани с одита и проверките на всички нива. Получените резултати посочват, че, на първо място, бенефициентите отчитат необходимостта от проверки, от одит, тъй като тези проверки и одитът на проектите гарантират ефективност и ефикасност на усвояването на средствата, гарантират ефективно функциониране на системите за усвояване на средствата, за верифициране и сертифициране на плащанията, както и съдействат за разкриването и отстраняването на системни пропуски. Това е положителната страна на одитите. От друга страна, бенефициентите отчитат, че има и отрицателен ефект за тях от тези одити. Одитите водят до създаване на неопределеност за участниците в процеса на проектиране, реализиране и отчитане на дейностите, санкционират участници в процеса за пропуски на други участници или за системни пропуски. Бенефициентите са одитирани от договарящи органи, от управляващи органи, от сертифициращ орган, съответно и от Европейската комисия. Всички резултати рефлектират в крайна сметка върху бенефициентите. И може би една от много важните теми – налагат се санкции, за чието обжалване не е предвиден ред.

Каква е настоящата ситуация

Настоящата ситуация, свързана с нормативната уредба и структурата, има индикация за нееднозначни разпоредби на европейско равнище, чието прилагане от страните членки предпоставя риск от последващо тълкуване и констатации за нарушения. Нормативната уредба е нееднозначна и често се променя на национално равнище. Тук визираме ПМС № 121, ПМС № 55/69, Закона за обществените поръчки, методологиите, вътрешните правила на договарящите и управляващите органи. Също така структурата на органите за усвояване на средствата от ЕС често се променя, закриват се управляващи органи, междинни звена, откриват се нови. При тези чести промени има трудна приемственост и трудно се идентифицира редът за комуникация. Настоящата ситуация е свързана

със съгласувателните и разрешителните процедури. Те са тромави, писмени, с дълги срокове, без гаранция за прилагането на указанията.

Какъв е понастоящем редът на проверките

Проверките, на първо място, се извършват от договарящия орган, тъй като той е прекият орган, който верифицира и плаща разходите на бенефициента. Проверките са свързани с верифицирани плащания и с текущо изпълнение. При тези проверки най-малки са щетите за бенефициентите поради непосредствената кореспонденция и кратките проверявани периоди, тъй като договарящият орган най-често проверява искания за междинни плащания, а екипите, които извършват проверките, са запознати със спецификата на проектите и тези проверки имат най-малък негативен ефект върху самите бенефициенти.

Съответно на второ ниво се извършват проверки от управляващия орган, когато той е различен от договарящия орган – понастоящем това е само в ОП „Развитие на човешките ресурси”. Там има относително по-високо ниво на неопределеност, тъй като бенефициентът може да бъде наказан за грешки, допуснати от договарящия орган. Тук би следвало да се има предвид, че проверките, които се извършват от управляващия орган, са де факто проверки на договарящия орган, но те се извършват и при бенефициента. Така че, проверявайки договарящия орган, управляващият орган проверява и бенефициента. И тук бенефициентът понася риска от грешки, допуснати от договарящия орган, и де факто финансовите проекции, които понася, са с непосредствен ефект върху него самия, а не върху договарящия орган.

На следващо ниво – проверка от централното координационно звено. Тук имаме още по-висока степен на неопределеност. Проверява се по-дълъг реверсивен период, липсва ефективен ред за обжалване на наложените корекции, дори в случаи, когато тези корекции са поради грешки на институциите от страна на управляващия и договарящия орган.

И на последно ниво – проверките от Европейския съюз. Тук принципът е същият. ЕС проверява системите за контрол и управление на органите, отговорни за усвояването на средствата от ЕС. Проверяват се по всички нива документите и контрола в управляващия орган и в договарящия орган. Проверките се осъществяват и на терен при бенефициентите. Тук има най-висока степен на неопределеност, винаги щетите при евентуални корекции се понасят от бенефициентите. За държавата съществува ред за оспорване на корекциите, които нанасят одитиращите органи от ЕС, но той е дълъг, сложен и е свързан със заплаха от спиране на европейските фондове. В повечето случаи държавата не се възползва от тази своя възможност, а бенефициентите понасят загубите от финансови корекции.

Какви са щетите от извършените одити вследствие на финансовите корекции, които се налагат след извършването на тези одити

За частно-правните бенефициенти и общините финансовите корекции се удържат веднага. Единствената възможност за тях е да се заведе дело по реда на Гражданския процесуален кодекс (ГПК). Това е сериозен проблем за обжалването на одитните констатации и финансовите корекции вследствие на одитите, тъй като едно такова дело представлява дълъг и бавен процес. Изисква се такса материален интерес, която е до 4% върху стойността на иска. Производството е по адрес на регистрацията на договарящия орган, което означава, че се извършва основно в София, което също е проблем за частно-правните бенефициенти. Самото обжалване, когато някои от бенефициентите или общините изберат съответния ред за обжалване по ГПК, създава допълнителен риск за успешното изпълнение на самия проект, тъй като се получава проблем с последващи одити и проверки на договарящия и управляващия орган.

За публично-правните бенефициенти щетите се изразяват в това, че се застрашава успешното реализиране на политики със средства от ЕС, изпълнението на бюджетите и най-вече усвояването на средствата от ЕС в България.

Предложението

Както беше посочено, основният проблем пред бенефициентите е липсата на ред за обжалване на одитните констатации на наложените вследствие на одити финансови корекции. Тъй като е необходимо да се избегне разрешаването и обжалването на съответните одитни доклади пред граждански съд поради изброените по-горе причини, Асоциацията на индустриалния капитал в България предлага една облекчена процедура за обжалване, която се състои в създаване на арбитражна комисия на централно равнище, като тя ще представлява първа инстанция на обжалването на констатациите от одитните доклади. Пред нея ще се представят всички доказателства, свързани с обжалванията на одитните доклади, и тя ще има срок за произнасяне една седмица. Решенията на Арбитражната комисия следва да подлежат на касационно обжалване по правилата на Административно-процесуалния кодекс (АПК) пред административни съдилища по местоизпълнението на проекта, а не както е в случая – по адрес на регистрацията на договарящия орган. Административният съд се произнася с решение в срок до 2 месеца от датата на постъпване на жалбата в съда и решението му следва да е окончателно. Тоест, цялата процедура по обжалването не следва да продължава повече от 3 месеца. Спрямо тези решения не се прилагат правилата на АПК за отмяна на влязъл в сила съдебен акт, т.е. това е касационно решение.